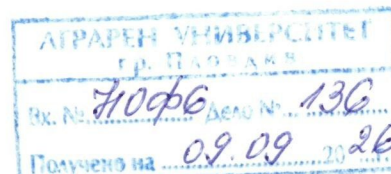

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР“ в област на висшето образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина, професионално направление 6.1. Растениевъдство, научна специалност „Овощарство“

Автор на дисертационния труд:

Тодор Донков Донков, редовен докторант в катедра „Лозарство и овощарство“, Аграрен университет – Пловдив

Тема на дисертационния труд:

„Изследване на някои сортоподложкови комбинации за сливи и кайсии“

Изготвил становището:

доц. д-р Галя Стоева Иванова (Добревска), катедра „Лозарство и овощарство“, Аграрен университет – Пловдив; област на висшето образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина, професионално направление 6.1. Растениевъдство, научна специалност „Овощарство“, определена за член на научното жури със Заповед № РД 16-777/23.06.2026 г.

1. Актуалност на проблема

Сливата (*Prunus domestica* L.) е най-масово отглежданият овощен вид в България, заемайки площ от 12 316 ha, а кайсията (*Prunus armeniaca* L.) се отглежда върху приблизително 3 500 ha. Въпреки това съществуващите овощни насаждения са предимно екстензивни, с ниска гъстота на засаждане и ниска продуктивност.

Основен проблем е използването на семенна джанка (*Prunus cerasifera*) като подложка, което води до значителна хетерогенност на растенията и образуване на коренови издънки. В тази връзка дисертационният труд е насочен към изследване на алтернативни вегетативно размножавани подложки – Wavit, Ishtara, GF 677 и Garnem, както и на междинници, с цел повишаване на продуктивността и рентабилността на производството на сливи и кайсии в България.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване

Целта на дисертационния труд е да се изследва влиянието на подложките Wavit и Ishtara върху сливови сортове, както и на подложките GF 677 и GXN15 (Garnem) с междинник „Стенлей“ върху кайсиевия сорт „Харгранд“, както в питомник, така и в овощно насаждение.

Изследванията са проведени през периода 2022–2024 г. в производствен разсадник и овощни насаждения в Пловдивска област.

Проведени са четири опита, заложи по блоков безстандартен метод с 4–6 повторения. Отчитани са биометрични показатели, процент на прихващане, добиви, фенологични фази и физиологична активност на растенията.

Получените експериментални данни са обработени чрез дисперсионен анализ (ANOVA) и критерия на Стюдънт при 5% ниво на статистическа значимост.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати

Дисертационният труд е добре структуриран и е с обем от 148 страници. Спазени са необходимият обем и добрият баланс между отделните структурни части.

Получените резултати са представени систематизирано за всеки от проведените опити, обобщени и подробно онагледени чрез 28 таблици, 36 фигури и 7 снимки. Представянето на експерименталните резултати е ясно и позволява проследяване и сравнение на изследваните показатели при отделните сортоподложкови комбинации.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература

Получените резултати показват, че в сливовото насаждение най-висок сумарен добив от едно дърво и при трите изследвани сорта е получен при използване на семенна джанка (*Prunus cerasifera*) като подложка.

Най-висок коефициент на ефективност, изчислен спрямо обема на короната, при подложките Ishtara и семенна джанка (*Prunus cerasifera*) е установен при сортовете „Стенлей“ и „Чачанска лепотица“, докато при подложката Wavit най-висока ефективност е отчетена при сорт „Йойо“. По отношение на коефициента на ефективност, спрямо площта на напречното сечение на стъблото, най-високи стойности са установени при подложката семенна джанка (*Prunus cerasifera*) в комбинация със сортовете „Стенлей“ и „Чачанска лепотица“, а при сорт „Йойо“ – при подложката Wavit.

При условията на проведения опит подложките не оказват съществено влияние върху едрината на плодовете и при трите изследвани сливови сорта. Установено е също, че използваните подложки Ishtara, Wavit и семенна джанка (*Prunus cerasifera*) не оказват влияние върху сроковете на цъфтеж при изследваните сортове.

Семенната джанка (*Prunus cerasifera*) индуцира по-силен вегетативен растеж при трите сливови сорта, изразяващ се в по-голяма площ на напречното сечение на стъблото и по-голям обем на короната на дърветата. За разлика от нея, подложките Ishtara и Wavit не образуват издънки в комбинация с изследваните сортове. По отношение влиянието на подложките върху интензивността на фотосинтезата не се установява ясно изразена едностранна тенденция.

При използването на подложките семенна джанка и Ishtara е установен висок процент на прихващане – над 90% – и при трите сливови сорта. При подложката Wavit процентът на прихващане е по-нисък – под 80%.

В питомника подложките Ishtara и Wavit индуцират образуването на по-голям брой предивременни клончета, докато при използване на семенна джанка (*Prunus cerasifera*) се получават по-високи растения.

При кайсиевия сорт „Харгранд“ прасковено-бадемовите хибриди GF 677 и GYN15 (Garnem) с междинник „Стенлей“ индуцират по-висока продуктивност в сравнение с традиционно използваната подложка семенна джанка (*Prunus cerasifera*) с междинник и

без междинник. Комбинацията GF 677 + междинник „Стенлей“ + „Харгранд“ се характеризира с най-високи стойности на коефициентите на ефективност.

Използването на прасковено-бадемовите хибриди GF 677 и GXN15 (Garnem) с междинник „Стенлей“ води до значително увеличаване на едрината на плодовете при сорта „Харгранд“.

Установено е влияние на подложките върху сроковете на цъфтеж при сорта „Харгранд“. По-ранен цъфтеж се наблюдава при използването на прасковено-бадемовите хибриди GF 677 и GXN15 (Garnem) с междинник „Стенлей“.

В овощното насаждение прасковено-бадемовите хибриди GF 677 и GXN15 (Garnem) с междинник „Стенлей“ индуцират по-силен вегетативен растеж при сорта „Харгранд“ в сравнение със семенната джанка (*Prunus cerasifera*). Издънки образува единствено семенната джанка. Прасковено-бадемовите хибриди GF 677 и GXN15 (Garnem) с междинник „Стенлей“, присадени с кайсиевия сорт „Харгранд“, не образуват издънки.

Дърветата от кайсиевия сорт „Харгранд“, присадени върху GF 677 и Garnem с междинник „Стенлей“, се характеризират с по-висока интензивност на фотосинтезата и транспирацията в сравнение с тези, присадени върху семенна джанка (*Prunus cerasifera*) с междинник „Стенлей“.

При производството на посадъчен материал прасковено-бадемовите хибриди GF 677 и GXN15 (Garnem) с междинник „Стенлей“ индуцират по-силен растеж и по-добро разклоняване на присадника.

В разсадника сорт „Харгранд“, присаден чрез подобрена английска копулация, показва по-висок процент на прихващане при използването на GF 677 и GXN15 (Garnem) с междинник „Стенлей“ в сравнение със семенна джанка (*Prunus cerasifera*) и семенна джанка с междинник „Стенлей“.

Като цяло получените резултати са логично интерпретирани и са обсъдени в контекста на поставената цел и задачите на дисертационния труд. Те демонстрират значението на избора на подходящи подложки и междинници за регулиране на растежа, продуктивността, физиологичната активност и качествените характеристики на овощните растения.

Литературният преглед е обстоен и представя съвременното състояние на проблема. Той е разработен на базата на 342 литературни източника, от които 321 на латиница и 21 на кирилица. Литературният обзор, както и направените изводи от него показват добрата теоретична подготовка на докторанта по проблемите, свързани пряко с обекта на проучване.

5. Приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд има съществени научни и научно-приложни приноси за развитието на българското овощарство и предлага алтернативни възможности за интензифициране на производството на сливи и кайсии.

Формулирани са следните приноси:

Научен принос

Получена е нова информация за влиянието на подложките GF 677 и Garnem с междинник „Стенлей“ върху растежните и репродуктивните прояви, фенологичната фаза цъфтеж и физиологичните показатели на растенията от кайсиевия сорт „Харгранд“.

Научно-приложни приноси

Подложките GF 677 и Garnem с междинник „Стенлей“ осигуряват добра съвместимост с кайсиевия сорт „Харгранд“;

Изследваните подложки Wavit и Ishtara показват добра съвместимост с проучваните сливови сортове;

Подложките GF 677 и Garnem с междинник „Стенлей“ индуцират по-висока продуктивност при кайсиевия сорт „Харгранд“ в сравнение със семенната джанка без междинник;

Подложките GF 677 и Garnem с междинник „Стенлей“, в комбинация с кайсиевия сорт „Харгранд“, както и подложките Ishtara и Wavit, в комбинация с изследваните сливови сортове, не образуват издънки, за разлика от традиционно използваната семенна джанка;

Препоръчва се използването на подложките GF 677 и Garnem с междинник „Стенлей“ при производството на кайсиеви плодове като добра алтернатива на семенната джанка (*Prunus cerasifera*).

6. Критични бележки и въпроси

Към докторанта имам следните препоръки:

Да продължи изследванията с цел извършване на дългосрочна оценка на устойчивостта и продуктивността на изследваните сортоподложкови комбинации;

Да оцени влиянието на климатичните промени върху получените резултати и поведението на изследваните сортоподложкови комбинации;

Да изследва влиянието на подложките върху качеството на плодовете;

Да разшири изследването чрез включване на по-голям брой сортове, което би позволило по-пълна оценка на съвместимостта между сортове, подложки и междинници.

Посочените препоръки не намаляват научната стойност на дисертационния труд, а очертават възможности за бъдещо развитие и задълбочаване на изследванията в тази област.

7. Публикувани статии и цитирания

Към дисертационния труд са приложени три съвместни научни публикации, които са пряко свързани с тематиката и резултатите от дисертационното изследване.

Докторантът е изпълнил изискванията за необходимия сумарен брой точки, съгласно изискванията на Националния център за информация и документация (НАЦИД), с което са изпълнени минималните наукометрични изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Представеният автореферат обективно отразява структурата, съдържанието и основните резултати на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на приложените от докторанта разнообразни методи на изследване, правилно проведените експерименти, получените резултати, направените обобщения и формулираните изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати с принос към развитието на съвременното овощарство и предлага практически приложими решения за избор на подходящи подложки и междинници при производството на сливи и кайсии.

Въз основа на изложеното давам на дисертационния труд ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА.

Предлагам на уважаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Тодор Донков Донков образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Овощарство“.

**Подписите в този документ са заличени
във връзка с чл.4, т.1 от Регламент (ЕС)
2016/679
(Общ Регламент относно защитата на
данни).**

Дата: 9.09.2026 г.

гр. Пловдив

)